

Belma'ya Mektuplar'ı okumuşsanız, 27 yaşında hapse girdiğim zamanki psikolojimin, “bu hayat burada bitse de olur, yapacağımı yaptım” olduğunu öğrenmişsinizdir. 43 yıl daha geçti ve bu yaşa varabileceğimi düşünmezdim ve önemsemezdim de... Önemli olan gelecek planı yapmak ve bunları gerçekleştirmektir. Plan kendi başına önem taşımaz; insan heveslenir ve yapar, önemli olan gerçekleştirebilmektir. Amaç gelip seni bulmaz, onu kovalamak gerekir. Bu nedenle, sürekli söylerim, sistematik ve yoğun çalışmadan hiçbir şey olmaz.

Biraz da şans gerek tabii... Eskiden beri şanslı bir insan olduğumu söylerler ve doğrudur da... Her ne kadar insanın şansını biraz da kendisinin yarattığına inansam da, sizden bağımsız olarak da bu şans var. Kendimden biliyorum; birlikte yola çıktığım arkadaşlar arasında hayatta kalan tek insanım. Bunda biraz daha dikkatli olmanın payı var ama açıkçası şansın da var.

Yine de Pascal'ın “şans ancak hazırlanmış kafalara yardım eder” sözüne inanırım. Kafa hazır değilse, bazen ayağınıza kadar gelen şans göremeyebilirsiniz. Şansı kullanabilmek için önce onu görebilmek gerekir.

Neyse, geçmişle ilgili bu kadar yeter, gelecek planlarına bakalım.

Değişik kereler sözünü etmiştim, 25 yıl öncesine kadar iyi bir edebiyat okuruydum; sonra bıraktım. Sosyal bilimlerde daha iyi olduğum, kendimi bölmemem gerektiğini düşündüm ve bana iletilen değerlendirmeler de bu yöndeydi. O zamana kadar iki öykü kitabı ve iki roman da yazmıştım ve istemeyerek de olsa uzaklaştım. Edebiyata dönmek isteğini hep korudum ama uzun bir süre uzak kalmam gerekiyordu. Yirmi beş yıl boyunca edebiyatla hiç ilgilenmedim diyemem; tek tük de olsa kitaplar okudum ama eskisine göre hayli geri planda kaldı.

Birkaç aydır yeniden iyi bir edebiyat okuru olmaya çalışıyorum. Önce kafanın yeniden edebiyata alışması gerek, üretmek sonra gelir.

Neden edebiyata yeniden döndüm sorusu şöyle cevaplandırılabilir: 25 yıl önce edebiyatı ve sosyal bilimleri birlikte yürütemezdim ya da ikisinde de iyi bir düzeye ulaşamazdım. Şimdi bunu yapabileceğimi hissediyorum. 1996'dan beri büyük yan bölümleri de okuyarak iki üniversite bitirdim: politik bilim ile sosyal psikoloji; felsefe ve etnoloji. Esas olan ilkiydi, ikincisi tamamlayıcı oldu denilebilir. Felsefe geniş düşünebilmenin ve analiz yeteneğinin geliştirilmesinde önemlidir ama felsefeye ilgim olduğunu söyleyemem. Benden 40 yaş küçük gençlerle okudum, fena öğrenci de değildim ama politik bilim ve sosyolojiyle karşılaştırıldığında felsefeyi sevebildiğimi söyleyemem.

Yıllardan beri ilk kez gelecek planlarım konusunda biraz endişeli olduğumu söyleyebilirim. 25 yılda edebiyat epeyce ilerlemiş, tabii ki her şeyi okuyacak değilim ama yine de okunması gereken hayli kitap bulunuyor. Bu arada İngilizcemi de geliştirmem gerekiyor. "Zaten İngilizce bilmiyor muydun?" dersiniz, İngilizce bilmenin genel belirleme olduğunu, hangi alanın İngilizcesini bildiğinizi açıklamadığınızı söylerim. Doğa bilimleri, politik bilim, sosyoloji, etnoloji, felsefe İngilizcelerine yabancı değilim ama edebiyat İngilizcesinde zayıfım ve mesela Virginia Woolf'un bazı kitaplarını İngilizceden okumam gerekiyor çünkü Türkçeleri bulunmuyor.

Amacı seçmek, alanı önemli oranda daraltmak demektir; aksi durumda kitap yığını içinde yolunuzu kaybedersiniz ve sürekli yenileri çıktığı için de tamamını okuyamazsınız. Bu yöntemi ilk olarak sosyalist ülkelerin çözülmesi konusunda kullanmış ve konunun tarihine baştan değil sondan başlamak gerektiğine karar vermiştim. Baştan ya da Marx'tan ya da daha iyisi 1917'den başlarsanız, işin içinden çıkamazsınız; sosyalizm sonrasındaki kapitalist toplumlardan başlamak ve buradan geriye gitmek gerekirdi. Araştırmada yöntem seçmenin önemini Almanya üniversitelerinde öğrendim diyebilirim.

Edebiyata gelince, öncelikle anlatım yönteminizi bulmanız gerekiyor. Bu belirlemeyi eskiden beri yaparım: edebiyat teorisiyle uğraşmadan edebiyatta iyi denilebilecek üretim yapılamaz. Edebiyatta farklı anlatım yöntemleri vardır; kendinize uygun olanını seçip öğrenmeniz, derinleşmeniz ve giderek o yöntemi kendinize göre zenginleşirmeniz gerekir.

Eskiden beri bilinç akışı tekniğini severim. Bunu yıllar önce birkaç romanını okuduğum Faulkner'den öğrenmiştim. Başkaları da var ve kitaplarının tamamının okunması gerekiyor. Öncelikle Woolf, Joyce, bizden Tomris Uyar. Bunlar ilk isimler, başkaları da var ve bilinç akışı tekniği yazara göre doğal olarak değişiklik gösteriyor. Woolf'un Yazar Günlüğü'nün İngilizcesini buldum, okuyacağım. Dile alışık olmadığım için biraz ağır gidecek. Ardından Bütün Öyküler'ini İngilizcesinden okumayı deneyeceğim. Romanlarının tamamı Türkçeye çevrilmiş, bunlar da okunacak...

James Joyce son derece önemli... Acayip kıskanç bir kadın olan Woolf'ün bilinç akışı tekniği için "o benden iyisini yapıyor" dediği yazar...

Bununla birlikte başka planlar da yürüyecek...

Çağdaş emperyalizm analizi, alt emperyalizm konusu, sosyalizmden kapitalizme geçişte burjuvazinin komünist partilerinden doğması gibi... Bu konularda epeyce birikime sahibim; Korona olmasaydı son konuda Bulgaristan ve Romanya örneğinden hareket eden kitabı büyük oranda yazmış olurdum. Gerekli ne varsa okudum ama her şey altı ay kadar ileriye kaldı.

Fena halde ilgilendiğim iki konu daha var: şiddet ve devlet. Birikimim fena sayılmaz ama eksik, tamamlanması gerekiyor. Şiddet konusunda hareket noktam bütün eserlerini ama Türkçe ama Almanca ama İngilizce okuduğum Frantz Fanon'dur. Fanon'un sömürge ülkeler insanı bağlamında savunduğu "şiddetin iyileştirici özelliği"nin daha geniş çerçevede uygulanabileceğini düşünüyorum.

Devlet konusu dersiniz başka bir derya, çok geniş bir konu ve kendinizi sınırlandırmanız gerekiyor. Marx-Engels-Lenin'de bu konuda pek bir şey bulamazsınız, keza anarşizmde de... Bakunin'i özet olarak okumuştum, devletle ilgili kitabının tamamı Türkçede var, okurum.

Devlet, marksist tanımdaki gibi, toplumun üzerinde ona yabancı bir olgu değildir, onun içindedir. Sosyalistlerin yapması gereken, farklı bir devlet teorisi ortaya koyabilmektir. Zizek'in bu konudaki belirlemesine katılırım. Geleceğin sosyalist toplumu devletli olacak olmasına da, bunun hayli farklı bir devlet olması gerekiyor.

Gördüğünüz gibi birikim eksik ama hiç fena değil... Ulaşılması gereken hedefler belli, birikim var ama yeterli değil; tamamlanması gerekiyor.

Bunların hepsinin altından kalkılabilir mi dersiniz, orasını bilemem; elimden geleni yapacağım ve göreceğiz.

İyi bir çalışma disiplinine sahip olmadan olmaz. Buna sahip olmanız mutlaka başarılı olacağınız anlamına gelmez ama yoksa başarı mümkün değildir.

Bakalım artık...